

11. november 2011

En målrettet indsats for mangfoldigheden - Landbrug & Fødevarers anbefalinger til en fremtidig indsats for natur og biodiversitet.

Sammendrag:

Landbrugserhvervet spiller en vigtig rolle i forbindelse med bevarelsen og fremgangen for natur og biodiversitet i Danmark. Som lodsejer og forvalter kan landbruget være med til at igangsætte en række tiltag samtidig med, at landbruget også sidder inde med den viden og de redskaber, der er nødvendig for at sikre fx naturpleje med enten slæt eller afgræsning.

Landbruget spiller i dag en central rolle i det danske samfund, og opretholdelsen af et konkurrencedygtigt landbrugserhverv, der yder et væsentligt bidrag til samfundsøkonomi og velfærd, er helt centralt - også fremover. Det skal derfor sikres, at et moderne landbrugserhverv og en levende natur med biologisk mangfoldighed kan fungere side om side.

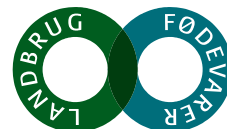
Indsatsen for natur- og biodiversitet skal derfor være målrettet og bygge på brugen af incitamenter, da det er med til at sikre det fornødne ejerskab, som er grundlaget for en blivende, omkostningseffektiv og velfunderet indsats.

Ved en målrettet indsats forstås i denne sammenhæng en indsats, der er fokuseret på de tiltag og de arealer, hvor der er et dokumenteret behov for en indsats fx gennem specifikke krav som følge af fx EU's miljødirektiver eller anden national lovgivning eller arealer. Det skal sikres, at indsatsen har en klar effekt, og der skal i videst muligt omfang opnås synergier mellem miljø, natur og klima. Ved en målrettet tilgang kan opnås de bedste resultater mest omkostningseffektivt og ved brug af færrest dyrkningsarealer.

Der skal samtidig i forbindelse med en kommende indsats sikres fuldkommen overensstemmelse med de bestemmelser, der forventes indført i forbindelse med revisionen af EU's landbrugspolitik.

En mangfoldig indsats for naturen og biodiversiteten skal ske på alle typer af arealer – både de lysåbne naturtyper, skovene, i byerne og i landbrugslandet. Samtidig skal statens rolle som lodsejer og arealforvalter defineres, så der sikres bedst muligt samspil mellem det offentlige og det private.

Som udgangspunkt er forekomsten af naturtyper og arter mindst på de arealer, der udgør den egentlige dyrkningsflade, så selvom der også i en vis udstrækning vil kunne integreres naturtiltag her, er det i høj grad på halvkulturarealer og deciderede naturarealer, at indsatsen kan intensiveres. På den måde vil brugen af dyrkede arealer begrænses mest muligt og bidraget til samfundsøkonomien kunne fastholdes og udbygges. Vælger man at lave tiltag på den dyrkede flade vil disse koste langt mere end tiltag på fx halvkulturarealer eller naturarealer, og det vil således også omkostningsmæssigt være mere hensigtsmæssigt at fokusere indsatsen på arealer uden for dyrkningsfladen.

En afgørende forudsætning for at kunne kombinere et landbrugserhverv i fortsat udvikling med en succesfuld indsats for natur og biodiversitet er, at regler og lovgivning ikke har modsatrettede bestemmelser, der modvirker eller vanskeliggør hverken landbrug, indsatsen for natur og biodiversitet eller integrationen af disse to ting.

Landbrugets 11 anbefalinger

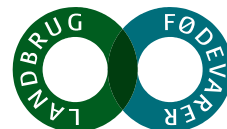
Landbrug & Fødevarer har på baggrund af overstående betragtninger, der uddybes yderligere i nedenstående følgende anbefalinger til en kommende indsats på natur- og biodiversitetsområdet:

- Natur som driftsgren
- En bred finansiering af målrettede tiltag
- Bedre samspil mellem lovgivning og natur / biodiversitet
- Sikring af et tilstrækkeligt vidensgrundlag
- Gennemførelse af erhvervsøkonomiske konsekvensanalyser
- Tiltag for udsatte arter med tilknytning til landbruget
- Målrettet brug af markedsbaseret differentieret produktion
- Jordfordeling som redskab
- Gode rammer for udarbejdelse af naturplaner
- Fremme af biodiversitetstiltag i forbindelse med landbrugets dyrkningsflade
- Målrettet omlægning af landbrugsarealer til natur

Indledning:

Gennem de seneste år er fokus på bevarelsen og fremgangen for natur og biodiversitet øget i både Danmark og resten af verden. Der er på nationalt niveau og i EU-regi igangsat en række tiltag, og der lægges fra politisk side op til, at der skal ske en intensivering af indsatsen i de kommende år.

I Danmark spiller landbrugserhvervet en vigtig rolle i denne sammenhæng – ikke mindst som forvalter af over halvdelen af landets areal fordelt på dyrkningsarealer, halvkulturaréaler, skove m.v. Landbruget er en blandt flere medspillere, hvis der skal ske en udvikling eller forandring af eksisterende naturarealer og den tilknyttede biodiversitet. Som ejer og forvalter kan landbruget være med til at gøre en indsats for at sikre og udvikle de eksisterende naturværdier i Danmark og bidrage til at opretholde en bred biodiversitet blandt andet gennem pleje af naturarealer og andre levesteder for planter og dyr.

Samtidig spiller landbruget en central rolle i det danske samfund, og opretholdelsen af et konkurrencedygtigt landbrugserhverv i stadig udvikling yder et væsentlig bidrag til samfundsøkonomien og til opretholdelsen af den danske velfærd.

Globalt set er der en stigende efterspørgsel på landbrugsprodukter til blandt andet fødevarer, grøn energi og andre produkter til det biobaserede samfund, ligesom der opleves et stadig stigende pres på jordressourcen til blandt andet infrastruktur, byudvikling m.v. Det er derfor vigtigt, at samfundet, hvis der ønskes en intensiveret indsats for natur og biodiversitet, er opmærksom på, at dette vil forudsætte en aktiv prioritering. Det forudsætter blandt andet, at der er en vilje til at gennemføre samfunds- samt erhvervsøkonomiske vurderinger af natur- og biodiversitetsværdier og - tiltag, således at der kan skabes et marked, der gør det muligt og attraktivt at sikre disse værdier.

Indsatsen for natur og biodiversitet skal være målrettet og bygge på brugen af incitamen-ter, da der kun på denne måde kan sikres det fornødne ejerskab, som grundlag for en bli-vende og velfunderet indsats.

Ved en målrettet indsats forstås i denne sammenhæng en indsats, der er fokuseret på de tiltag og de arealer, hvor der er et dokumenteret behov for en indsats. Det kan for eksem-pel være tilfælde, hvor der er fastsat specifikke krav til arealet, som skal opfyldes som følge af fx EU's miljødirektiver eller anden national lovgivning, eller arealer, hvor en ind-sats for natur og biodiversitet kan udnytte synergier med andre indsatser for miljø og kli-ma. Ved en målrettet tilgang kan opnås de bedste resultater mest omkostningseffektivt og ved brug af færrest dyrkningsarealer.

Natur og biodiversitet

Begreberne "natur" og "biodiversitet" bruges meget bredt, og der er ofte ikke nogen klar skelnen mellem de to begreber, når de bruges i medier, politik og i offentligheden.

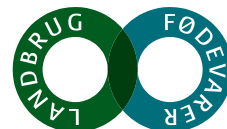
Biodiversiteten skal i det efterfølgende opfattes som den samlede sum af forskellige dyr og plantearter – hvoraf nogle er almindelige og hyppigt forekommende, mens andre er mere eller mindre sjældne og måske på kanten af at forsvinde fra Danmark.

Natur skal i denne sammenhæng opfattes som landskabet og de arealer, hvorpå biodi-versiteten findes. Det kan være store arealer, der har ligget uberørte hen i årevis, det kan være halvkulturarealer som heder, overdrev eller ferske enge, der drives mere eller min-dre intensivt, eller det kan være småbiotoper i randen af den dyrkede landbrugsflade.

En bred, men målrettet indsats

En indsats for natur og biodiversitet i Danmark skal omfatte tiltag for både det sjældne og det almindelige – den skal rumme tiltag på de store naturområder og tiltag, der kan pas-ses ind i et moderne landbrugslandskab. Der skal være basis for en bred vifte af insat-ser – hvoraf nogle er lette at gå til, mens andre kræver planlægning, viden og ressourcer.

Vigtigst er, at de tiltag, der sættes i gang, sker ud fra en målrettet tilgang til natur og bio-diversitet, således at det sikres, at indsatsen har en klar effekt. Der skal i videst muligt omfang opnås synergier mellem miljø, natur, og klima, ligesom tiltag, der igangsættes, skal være med til at sikre opfyldelse af nationale såvel som internationale love, handle-planer, direktiver m.v.

Det skal i den sammenhæng sikres, at der er fuldkommen overensstemmelse med de bestemmelser, der forventes indført i forbindelse med en kommende revision af EU's landbrugspolitik.

Det er samtidig helt centralt, at en indsats for natur og biodiversitet følger "brandmandens lov" således, at der sætter ind, der hvor der i forvejen er natur og biodiversitet. Etablering af ny natur kan være et vigtigt redskab, men sikring af eksisterende værdier skal prioriteres.

I det åbne land findes biodiversiteten mange forskellige steder, men som udgangspunkt er forekomsten mindst på de arealer, der udgør den egentlige dyrkningsflade. De dyrkede marker er det produktionsapparat, hvormed landbruget bidrager til en velfungerende samfundsøkonomi og det er derfor vigtigt, at der opretholdes et stort og effektivt dyrkningsareal. På dyrkningsfladen produceres ud fra de givne forhold på de enkelte arealer de produkter samfundet efterspørger, og som landmanden ud fra en rationel erhvervsmæssig tilgang kan opnå den bedste pris for. Selvom der også i en vis udstrækning vil kunne integreres naturtiltag der fremmer biodiversiteten her, er det i høj grad være på halvkulturarealer og deciderede naturarealer, at indsatsen kan intensiveres. På den måde vil brugen af dyrkede arealer begrænses mest muligt og bidraget til samfundsøkonomien kunne fastholdes og udbygges. Vælger man at lave tiltag på den dyrkede flade vil disse koste langt mere end tiltag på fx halvkulturarealer eller naturarealer, og det vil således også omkostningsmæssigt være mere hensigtsmæssigt at fokusere indsatsen på arealer uden for dyrkningsfladen.

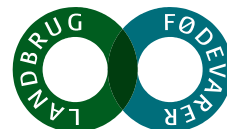
Et moderne landbrugserhverv og en levende natur med mangfoldig biodiversitet kan fungere side om side – det kræver gensidig omtanke, respekt og viden samt vilje til at sikre tilstrækkelige ressourcer til den nødvendige indsats.

Naturen og biodiversiteten i dag

Status for biodiversiteten i både Danmark, Europa og resten af verden viser et billede af en generel tilbagegang af arter og naturtyper. Da naturen er dynamisk vil der til alle tider ske en udvikling i naturens mangfoldighed og sammensætning og arter vil uddø, mens nye arter kommer til. Denne udvikling ses også i dag, hvor fx ændret klima betyder, at arter, der ligger på kanten af deres udbredelses område i Danmark forsvinder, mens nye arter indvandrer og tilføjer ny mangfoldighed til den danske natur.

DMU udgav i 2010 en undersøgelse af tilstanden hos en række arter, hvor der på baggrund af vurderinger foretaget på konkrete data (40 pct.) og ekspertskøn (60 pct.) kunne opstilles en status for biodiversiteten i Danmark. Miljøministeriet udgav i 2011 pjecen "Biodiversitet – en folkesag", hvor der også er en række tal, der fortæller noget om tilstanden i den danske natur. Fra disse to publikationer kan fremhæves:

- Biodiversiteten har det bedst i søer og vandløb, hvor tilbagegangen er stoppet i de største søer
- Tilstanden er forbedret i det danske vandløb. I 2007 havde 52 pct. af de danske vandløb en god tilstand mod 42 pct. i 2000.
- Forekomsten af følsomme smådyr i vandløb er steget med 23 pct. fra 2000 – 2007.

- Skovene er levested for det største antal truede og sårbare arter i Danmark. Mindst halvdelen af 30.000 naturligt hjemmehørende arter i Danmark hører hjemme i skovene.
- Skovarealet og antallet af levesteder tilknyttede naturlige skove er i fremgang, men der er stadig tilbagegang for arter tilknyttet blandt andet dødt ved og lysåbne arealer i skovene.
- Antallet af lysåbne naturtyper er i fortsat tilbagegang – dog er tilbagegangen bremset siden 1992
- En række arter tilknyttet de lysåbne naturtyper er under pres på grund af blandt andet tilgroning, dræning, forurening m.v.
- Kvælstofbelastningen af fx heder og moser er stabiliseret
- Agerlandet er den del af det åbne land, der indeholder mindst biodiversitet på grund af den intensive arealudnyttelse.
- Manglen på græssende husdyr er et problem for naturplejen, mens påvirkningen fra næringsstoffer er faldende
- Fragmentering og fjernelse af småbiotoper er et problem for arter tilknyttet agerlandet.

Billedet af den danske biodiversitet er således ikke entydigt, men der er fortsat behov for en indsats, hvis tilbagegangen af arter, skal bremses. Det er forbindelse med en indsats for biodiversiteten vigtigt at se på, hvor der er flest arter, der kan bevares, og hvilke steder en målrettet indsats vil give det bedste resultat for færrest ressourcer.

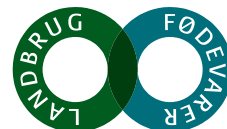
Aktører og roller

Biodiversiteten findes mange steder i det danske landskab. Landbrugslandet med dets mosaik af kulturarealer og halvkulturarealer er et vigtig levested, men også skovene, militære øvelsesområder, sommerhusområder, banestrækninger, grøftekanter, villahaver og byernes parker og grønne rum rummer værdier, som skal fremmes og beskyttes.

En mangfoldig indsats skal se på alle disse forskellige arealtyper og fastlægge, hvordan der bedst kan gennemføres tiltag. Samtidig skal statens rolle som lodsejer og arealforvalter defineres, så der sikres bedst muligt samspil med andre interesser.

For at sikre realiseringen af en indsats for natur- og biodiversitet er der behov for de rette incitament - blandt andet økonomiske -, og det er derfor centralt, at også fonde, foreninger, virksomheder, sammenslutninger af privatpersoner og andre interessenter bidrager til indsatsen. Kogræsserlaug, hvor køer til naturpleje holdes af en gruppe ikke-landmænd i samarbejde med landbruget, er blot et eksempel på, hvordan mulighederne er mangfoldige, og nytænkning kan være med til at løfte indsatsen. Et andet eksempel kunne være en virksomhed, der indgår i et samarbejde med en landmand eller skovejjer for at styrke et "grønt image" eller borgere, der vælger at købe "aktier" i et naturprojekt etableret på private arealer

På samme måde kan landbrugets og den enkelte landmands rolle også variere. Den store viden, der ligger i landbruget om blandt andet naturpleje, er en forudsætning for en vigtig indsats, og landmandens rolle som lodsejer og dyreholder kan ikke undervurdes. Men her udover kan landbruget også være en aktiv medspiller som projektmagere, entreprenører, rådgivere m.v.

Barrierer for indsatsen

En afgørende forudsætning for at kunne kombinere et landbrugserhverv i fortsat udvikling med en succesfuld indsats for natur og biodiversitet er, at regler og lovgivning ikke har modsatrettede bestemmelser, der modvirker eller vanskeliggør hverken landbrug, indsatsen for natur og biodiversitet eller integrationen af disse to ting.

EU's landbrugspolitik er et vigtigt eksempel på regler, hvor der er behov for en bedre samtænkning. Landbrugspolitikken, herunder landdistriktsprogrammet, tager udgangspunkt i en traditionel opfattelse af, hvad der er landbrug – og kan derfor kun i meget lille omfang rumme naturen og dens dynamik. Resultatet af dette er i værste fald, at landmænd ikke ønsker at indgå i naturordninger eller etablere naturtiltag, da risikoen for sanktioner er for stor, og reglerne kan være meget svært gennemskuelige.

Som eksempel på dette kan nævnes landdistriktsordningen "Pleje af græs- og naturarealer". Her skal landmænd, der indgår i ordningen, gennemskue sammenhængen mellem GLM slåningskrav, betingelserne vedr. tæt lavt plantedække i naturplejeordninger og enkeltbetalingsreglernes plantedækkebestemmelser og sikre, at den pleje, der udføres på arealerne, lever op til disse bestemmelser.

Også nationalt skal der være en lovgivning, der fremmer ønsket om mere natur og biodiversitet i stedet for at modarbejde det. En optimal indsats på natur- og biodiversitetsområdet forudsætter opretholdelsen af et godt og tillidsfuldt aftaleklima mellem myndigheder og lodsejere. Lovgivning i stil med fx naturbeskyttelseslovens anmeldeordning, som betyder, at lodsejere kan miste råderetten over deres arealer, kan vise sig at være ødelæggende for naturindsatsen fremover, og det er helt centralt, at sådanne bestemmelser undgås i fremtidig lovgivning.

Der findes også en række uheldige eksempler på, at naturelementer, som er blevet etableret eller fremmet på frivillig basis, efter en årrække kan give anledning til øgede restriktioner fx i forbindelse med miljøgodkendelser af husdyrbrug eller andre former for ansøgninger og tilladelser. Dette gør, at det kan være meget svært for landmanden som rationel erhvervsdrivende at finde plads til en øget indsats for naturen, hvis det medfører økonomiske og konkurrencemæssige konsekvenser for bedriften og dermed hele eksistensgrundlaget.

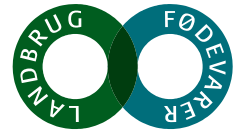
Landbrugets 11 anbefalinger

Med udgangspunkt i ovenstående betragtninger har Landbrug & Fødevarer følgende anbefalinger til en kommende indsats på natur- og biodiversitetsområdet:

- **Natur som driftsgren**

Landbruget kan bidrage med en vigtig del af den indsats, der skal til for at sikre biodiversiteten. Dette forudsætter dog, at der kan findes løsninger, der binder i en markedsorientering af den multifunktionelle landbrugsproduktion, således at naturpleje og naturvenlig drift bliver et forretningsområde på linje med anden landbrugsproduktion.

En sådan markedsorientering af naturtiltag vil forudsætte, at der afsættes midler til at betale for indsatsten samtidig med, at der kommer en bred accept af, at naturpleje og anden drift af naturområder m.v. ikke er gratis. Det anbefales, at der fortsat arbejdes med at finde løsninger, der kan være med til at fremme en sådan markedsorientering, da det er en klar forudsætning for en fremtidig bredt funderet indsats.

Det er samtidig vigtigt, at der også i denne forbindelse er fokus på målretningen af indsatsen, så det sikres, at midler til naturpleje og naturtiltag, anvendes mest omkostningseffektivt og i sammenhænge, hvor der sikres størst mulige synergi og målopfyldelse.

- **En bred finansiering af målrettede tiltag**

Indsatsen for natur og biodiversitet skal finansieres således, at der er tilstrækkelige midler til at sikre betaling for udgifter i både samfundet og hos private. En vigtig kilde til finansiering af en målrettet indsats vil være EU's landdistriktsprogram og andre EU-ordninger (fx LIFE), og det skal i den forbindelse sikres, at mulighederne herfor er tilstede.

En kraftig opgradering af indsatsen for natur og biodiversitet vil betyde, at der er behov for, at staten finder og anvender andre finansieringskilder end EU's landdistriktsprogram og andre EU-midler. Landdistriktsprogrammet skal i de kommende år anvendes til både at gennemføre vandrammedirektivet og habitatdirektivet, samtidig med at programmet også bruges til at andre formål, og der er således behov for tilførsel af nye midler.

For at sikre indsatsen er der brug for en bred vifte af betalings- og incitamentsordninger. I forbindelse med omlægning af landbrugsjord til natur er der behov for, at der kan udbetales engangserstatning, således at landmanden beholder råderetten over arealerne, men at en ændret anvendelse kompenseres og tinglyses på arealet. Der kan dog også være tilfælde, hvor det kan være at foretrække, at staten overtager arealerne ved køb eller hvor jordfordeling bruges som et aktivt redskab til at sikre en hensigtsmæssig fordeling af arealer.

I forbindelse med fx plejeordninger kan der være behov for at have ordninger med kortere eller længere løbetid – fx fra 1 – 20 år alt efter ordningen. Hvis der ikke specifikt indgår erstatning for mistet råderet over arealet, skal disse ordninger være reversible, sådan at lodsejeren, når han træder ud af et tilsagn, kan være sikker på at kunne genoptage tidligere drift og derved opretholde tilliden til aftaler indgået med de offentlige.

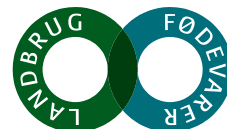
- **Bedre samspil mellem lovgivning og natur / biodiversitet**

Landbrug & Fødevarer anbefaler, at man fra statslig side på tværs af ministerier i samarbejde med relevante organisationer igangsætter en analyse af, hvilke barrierer der i dag forhindrer en optimal naturindsats. Direkte modstridende lovgivninger skal ændres, således at der sikres samspil, og tiltag fastlagt af EU-direktiver skal tilpasses danske forhold, så de ikke direkte modarbejder en fremtidig indsats.

En sådan analyse skal omfatte både love, bekendtgørelser, kontrolinstrukser og vilkår i diverse støtte og incitamentsordninger, ligesom der skal være fokus på både finansielle, praktiske og psykiske barrierer. Herudover skal der sættes fokus på proportionaliteten mellem evt. overtrædelser af lovgivning og den sanktion, der kan pålægges lodsejeren - blandt andet i reglerne om krydsoverensstemmelse -, således at det sikres, at forseelser sanktioneres på en måde, der står i forhold til konsekvensen heraf. .

- **Sikring af et tilstrækkeligt vidensgrundlag**

Der er generel enighed om, at der mangler viden om natur- og biodiversitet. Dette drejer sig både om grundlæggende viden om naturens tilstand og forekomst af arter og naturtyper, viden om effekten af diverse tiltag og en løbende overvågning og monitorering af de tiltag, der igangsættes – fx Natura 2000-planerne.

For at sikre den bedst mulige anvendelse af de ressourcer, der investeres på området, er det en forudsætning, at det sker på et bredt fagligt grundlag. En målretning af indsatsen kan kun ske, hvis den korrekte og tilstrækkelige viden er tilgængelig, og det er helt afgørende, at der er fagligt belæg for, at de tiltag, der igangsættes, reelt har den ønskede effekt.

Landbrug & Fødevarer opfordrer derfor til, at der afsættes nye midler til en opgradering af hele vidensgrundlaget inden for natur og biodiversitet. Dette kan både omfatte forskning, vidensindsamling, monitoring og overvågning og kommunikationen og formidling (vejledninger og "best practice") af denne viden til de relevante interessenter.

- **Gennemførelse af erhvervsøkonomiske konsekvensanalyser**

Der er pt. meget ringe viden om, hvad en indsats for natur og biodiversitet reelt vil betyde af omkostninger for både samfundet og for lodsejere og andre interessenter, der berøres direkte eller indirekte.

Det er vigtigt, at indsatsen er omkostningseffektiv, ligesom det er helt centralt, at der sikres sammenhæng mellem de målsætninger, der opstilles, og de reelle omkostninger, der vil være forbundet hermed.

Landbrug & Fødevarer skal derfor understrege vigtigheden af, at der gennemføres samfunds- og erhvervsøkonomiske analyser, som kan bruges til en målrettet prioritering af en kommende indsats.

- **Tiltag for udsatte arter med tilknytning til landbruget**

Nogle arter har en tilknytning til landbrugslandet og aktiviteter, der foregår eller er foregået på disse arealer som led i tidligere tiders landbrugsdrift. Visse af disse arters levesteder og levevilkår er truet som følge af ændrede driftsformer, og der kan være behov for en koncentreret indsats for sådanne arter. Eksempler på sådanne indsatser kan være den brede vifte af agerhønsprojekter, der er igangsat landet over, eller den mere specifikke indsats for kirkeuglen i Nordjylland.

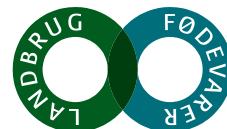
Landbrug & Fødevarer anbefaler, at det analyseres, hvor der kan igangsættes yderligere målrettede tiltag af denne type, og at mulighederne for lokalt samarbejde understøttes gennem blandt andet tilvejebringelse af projektmidler og andre former for incitamenter. I det omfang, der kan opnås lokal opbakning til sådanne projekter anbefaler Landbrug & Fødevarer sine medlemmer til at indgå i et sådant arbejde.

- **Målrettet brug af markedsbaseret differentieret produktion**

Visse områder kan drage fordel af den drift, der gennemføres på omkringliggende landbrug. Med en målrettet tilgang til de behov, som arter eller naturtyper i et nærmere defineret område måtte have, kan der arbejdes med en differentiering af produktionsformerne.

En sådan brug af differentierede produktionsformer skal være markedsbaseret, således at finansieringen heraf sker via de almindelige markeds kræfter. En markedsdrevet brug af differentieret produktion kan være med til at understøtte biodiversiteten.

Differentieret produktion kan fx være nedsat brug af hjælpestoffer i dyrkningsområder, hvor et sådan behov er dokumenteret, eller valg af særlige plejemetoder på sårbare og følsomme naturtyper. Økologisk produktion kan ses som en af flere typer af differentieret

produktion, der kan være med til at sikre opretholdelsen af en landbrugsproduktion på områder med særlige behov.

- **Jordfordeling som redskab**

Et vigtigt redskab i forbindelse med omlægning af større arealer er jordfordeling. Etablering af en statslig jordfordelingsfond vil kunne være med til at sikre en målretning af både naturindsatsen og landbrugsproduktionen, og Landbrug & Fødevarer anbefaler, at der arbejdes for etableringen af en sådan.

- **Gode rammer for udarbejdelse af naturplaner**

Naturplaner for enkeltbedrifter eller for flere bedrifter samlet kan være et meget værdifuldt værktøj til at øge bevidstheden om natur- og biodiversitetsværdier og fremme en ønsket indsats. Det anbefales derfor, at der sikres rammer, som giver mulighed for udarbejdelse af sådanne planer samt sikres en finansiering med nye midler.

- **Fremme af biodiversitetstiltag i forbindelse med landbrugets dyrkningsflade**

En række arter er tilknyttet det deciderede landbrugslandskab i og omkring den dyrkede flade. For at sikre og fremme disse arter anbefales det, at der etableres incitamentsordninger, der kan være med til at forøge antallet af småbiotoper i kanten af dyrkningsfladen – fx vildtstriber, billebanker, barjordsstriber, pleje og etablering af læhegn, græsstriber m.v.

Der findes i dag visse former for incitament til nogle af disse tiltag, men en bred indsats vil forde, at de ordninger, der etableres, er ubureaukratiske og udarbejdet i samspil med anden lovgivning på området, således at landmænd ikke risikerer at komme i klemme. Det kan evt. overvejes at differentiere en sådan incitamentsordning for at opnå målrettethed og de bedste resultater for de investerede ressourcer. Endvidere skal der fremadrettet sikres et samspil mellem frivilligt etablerede tiltag og de krav til naturindhold, der kan blive stillet i forbindelse med revisionen af EU's fælles landbrugspolitik.

- **Målrettet omlægning af landbrugsarealer til natur**

En forøgelse af arealet med natur kan visse steder være et vigtigt virkemiddel, hvis biodiversiteten ønskes fremmet. En omlægning af arealer fra fx intensiv landbrugsdrift til andre mere ekstensive driftsformer eller natur skal ske på steder, hvor det kan sikres, at det vil betyde et løft for biodiversiteten, og hvor der samtidig kan sikres størst mulige synergier mellem biodiversitet, miljø og klima. Da der kun er begrænsede midler til en sådan indsats er det vigtigt, at tiltagene bliver målrettede og etableret på baggrund af bedst faglig viden.

En målrettet omlægning af områder skal ske på frivillig basis i samarbejde mellem lods ejere og myndigheder, skal være i takt med afsætningen af økonomiske ressourcer og være med fuld kompensation til de berørte landmænd i form af engangserstatninger.